

Verslag Broedseizoen 2016

Samenvatting

Het was weer een bijzonder jaar voor de nestkastbroeders en de nestkastenwerkgroep in de regio Uden. Het totaal aantal gecontroleerde nestkasten steeg in 2016 met 1% van 665 naar 670. Er werden in totaal 3893 eieren aangetroffen daaruit kwamen 3098 jongen waarvan er uiteindelijk 2845 uitvlogen. Het bezettingspercentage van de kasten was met 76,7% laaggemiddeld in vergelijking met voorgaande jaren. De pimpelmees (19,7%), bonte vliegenvanger (12,3%) en de gekraagde roodstaart (1,8%) hadden een hoger bezettingsgraad dan vorig jaar. De koolmees (35,5%) zakte verder weg naar hetzelfde lage niveau als in 2013. In het onderzoeksgebied van de Drie Vennen werd dit jaar een uitzonderlijke situatie gezien. Vonden we vorig jaar in sommige gebieden al meer bonte vliegenvangers dan pimpelmezen, dit jaar werden, voor het eerst in 40 jaar nestkastenonderzoek binnen de Vogelwacht Uden e.o., er in één onderzoeksgebied meer bonte vliegenvangerlegsels gevonden dan Koolmezenlegsels! De koolmezen legden daar dan nog wel meer eieren maar het aantal uitgekomen jongen en uitgevlogen jongen was bij de bonte vliegenvangers hoger.

Na de op één na zachtste winter in ruim drie eeuwen ging de lente juist koud van start. Een groot deel van maart werd met een noordelijke stroming vrij koude lucht aangevoerd. Ook april was vrij koud ; in de tweede helft van april overheersten noordelijke stromingen en was het koel, met name rond Koningsdag. April was een natte maand en mei was daarnaast weer zeer warm waardoor de lente van 2016 gemiddeld een normale temperatuur had. Ook was er een gemiddelde hoeveelheid neerslag en was het zonniger dan normaal.

Door het vrij koele en natte begin van het voorjaar van 2016 kwam de eileg laat op gang en werden er veel eileg- en broedstops genoteerd. Hiermee hoopten de vroeg nestelende vogels het broeden te verlengen zodat tegen de tijd dat er jongen zouden zijn er ook rupsen zouden zijn van de goede grootte. Maar die rupsenpiek kwam pas laat opgang waardoor veel nesten mislukten; ze werden verlaten of de jongen stierven. De latere nesten hadden een beter resultaat.

Het broedsucces (het percentage uitgevlogen jongen per gelegd ei) was voor de meeste soorten gemiddeld dit jaar. Heel slecht was het alleen voor de pimpelmees (68,8%, slechtste tot nu toe) en zwarte mees (60%). Voor de koolmees (73,1%) en de gekraagde roodstaart (64,7%) waren de resultaten ongeveer 3% slechter dan het langjarig gemiddelde. De boomklever had een gemiddeld broedsucces (74,5%) en alleen de bonte vliegenvanger had met 84,9% een beter dan gemiddeld broedsucces. De legselgrootte van het eerste koolmeeslegsels was met 7,7 eieren zeer klein! Het was zelfs de kleinste legselgrootte in 24 jaar! Hetzelfde gold voor de eerste legsels van de pimpelmees, dat was, met 9,4 eieren, de kleinste in 10 jaar. Voor de zwarte

mees (gemiddeld 9,0 eieren per nest) was de legselgrootte dit jaar weer terug naar een hoog gemiddelde. Voor de gekraagde roodstaart (5,7 eieren) was de legselgrootte gemiddeld! Twee soorten met meer legsels, de bonte vliegenvanger en de boomklever hadden met gemiddeld 6,2 en 7,4 eieren, respectievelijk, een bovennormale legselgrootte.

Was 2015 al behoorlijk later dan het recordvroeg jaar 2014, dit jaar was niet veel beter dan vorig jaar. Voor zowel de koolmees als de pimpelmees waren de gemiddelde datums van de eerste eileg van de eerste legsels in het voorjaar van 2016 laat: respectievelijk op 20 april en 15 april, één dag later en drie dagen eerder dan vorig: 19 en 18 april, resp.. De allereerste eileg voor de koolmees vond plaats op 7 april, iets vroeger dan vorig jaar. Die van de pimpelmees op 4 april en dat was precies dezelfde eerste eilegdatum als vorig jaar. Voor beide soorten is de late eileg een duidelijke afwijking van de vervroeging die tot 2012 - 2014 aan de gang leek!

Ook de andere soorten die hier overwinteren begonnen laat. Met een gemiddelde eerste eilegdatum van 12 april was de boomklever laat in vergelijking met de laatste negen jaar. Het allereerste ei werd op 5 april gelegd. De zwarte mees was, in tegenstelling tot de andere mezen, met 12 april gewoon gemiddeld. De gekraagde roodstaart en bonte vliegenvanger, die in Afrika overwinteren, begonnen gemiddeld op,

respectievelijk, 6 en 9 mei; voor beide soorten een normale datum als we over de laatste jaren kijken.

Voor de koolmees was het vervolglegelspercentage 7,6% en dat is laag over de laatste 15 jaar. Voor de pimpelmees zijn was dit 4,5% en dat is laaggemiddeld over de laatste tien jaar.

Al met al was het een zeer slecht jaar voor de koolmees en pimpelmees, met een lage bezettingsgraad, (zeer) laag broedsucces en (zeer) kleine legsels. Ook de weinige legsels van de zwarte mees volgden dit beeld al hadden die nog relatief grote legsels. De boomklever, grote bonte specht, spreeuw en gekraagde roodstaart deden het gemiddeld en alleen de bonte vliegenvanger deed het dit jaar goed met een hoge bezettingsgraad, hoog broedsucces en relatief grote legsels.

Soort	Bezettings- graad	Broed- succes	Legselgrootte	Vervolglegsel- percentage	Totaal beeld 2016
K	↓↓	↓	↓↓	↓↓	↓↓
P	↔	↓↓	↓↓	↓	↓↓
BVL	↑↑	↑	↑	nvt	↑
BKL	↓	↔	↔	nvt	↔
GR	↑	↔	↔	nvt	↔
ZM	↓	↓↓	↑↑	nvt	↓
GBS	↑	↓	↓↓	nvt	↓
S	↑↑	↑	↓	nvt	↔

↑↑: Hoog
↓↓: Laag

↑: Hooggemiddeld
↓: Laaggemiddeld

↔: Gemiddeld

1 Broedresultaten per gebied

1.1 Odiliapeel Oost (OO)

In het oostelijk gedeelte van de bossen van Odiliapeel hingen 67 kasten. Die waren, op vijf na, allemaal bezet. Zeventien kasten werden bezet door de koolmees (25%) en zestien door de pimpelmees (24%), negen door een bonte vliegenvanger (13%), zes door grote bonte spechten (9%), acht door de boomklever (12%) en twee door de spreeuw (3%).

De broedresultaten in de bossen van Odiliapeel Oost zijn in de volgende tabellen samengevat:

Odiliapeel Oost	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	136	118	87%	98	83%	72%
pimpelmees	153	104	68%	92	88%	60%
boomklever	57	47	82%	46	98%	81%
bonte vliegenvanger	51	47	92%	40	85%	78%
grote bonte specht	22	17	77%	5	29%	23%
spreeuw	7	6	86%	6	100%	86%
Totaal	426	339	80%	287	85%	67%

Odiliapeel Oost Soort	Aantal legsels	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg eerste legsel			datum 1e eileg vervolglegsel		
			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	17	8,0	14-apr-16	20-apr-16	08-mei-16	15-mei-16		
pimpelmees	16	9,6	7-apr-16	14-apr-16	24-apr-16			
boomklever	7	8,1	5-apr-16	10-apr-16	16-apr-16			
bonte vliegenvanger	9	5,7	01-mei-16	8-mei-16	16-mei-16			
grote bonte specht	6	3,7	20-apr-16	28-apr-16	05-mei-16			
spreeuw	2	3,5	8-apr-16	12-apr-16	16-apr-16			

NB in deze en alle volgende tabellen is de gemiddelde legselgrootte berekend over alleen de eerste legsels.

koolmees: van de 17 legsels was er één vervolglegsel (5,9%) met zeven eieren

1.2 Odiliapeel West (OW)

In het westelijke gedeelte van de bossen van Odiliapeel hangen 54 nestkasten, waarvan er drie leeg bleven (6%). In 24 kasten (44%) broedde de koolmees, in twaalf de pimpelmees (22%) en in zeven (13%) een boomklever, in vier een bonte vliegenvanger (7%), in twee een spreeuw (4%), in één een Winterkoning (2%) en in één een gekraagde roodstaart (2%).

De broedresultaten in de bossen van Odiliapeel West zijn in de volgende tabellen samengevat:

Odiliapeel west	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	196	173	88%	170	98%	87%
pimpelmees	125	112	90%	111	99%	89%
boomklever	53	40	75%	40	100%	75%
bonte vliegenvanger	26	25	96%	25	100%	96%
Gekraagde roodstaart	4	0	0%	0	nvt	0%
spreeuw	9	6	67%	6	100%	67%
Winterkoning	0	0	nvt	0	nvt	nvt
Totaal	413	356	86%	352	99%	85%

Odiliapeel West Soort	Aantal legsels	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg eerste legsel			datum 1e eileg vervolglegsel		
			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	24	8,1	17-apr-16	22-apr-16	7-mei-16	18-mei-16	30-mei-16	13-jun-16
pimpelmees	12	10,4	7-apr-16	12-apr-16	26-apr-16			
boomklever	7	7,6	7-apr-16	11-apr-16	18-apr-16			
bonte vliegenvanger	4	6,5	2-mei-16	5-mei-16	6-mei-16			
Gekraagde roodstaart	1	4	7-mei-16					
spreeuw	2	4,5	8-apr-16			13-jun-16		
Winterkoning	1	---	7-apr-16	5-mei-16	7-apr-16			

koolmees: van de 24 legsels waren er twee vervolglegsels (12,5%) met gemiddeld 5,5 eieren.

1.3 Maashorst Slingepad (MS)

In het gebied van de Maashorst tussen het PNEM gebouw en het Slingepad hangen nu in het totaal 78 kasten, negen daarvan bleven er leeg (12%). In 34 kasten broedde de koolmees (47%), in zeventien (22%) de bonte vliegenvanger, in zestien de pimpelmees (21%), in één (1%) de gekraagde roodstaart en in één kast de roodborst (1%).

Maashorst Slingepad	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	246	170	69%	144	85%	59%
pimpelmees	145	99	68%	87	88%	60%
bonte vliegenvanger	115	107	93%	91	85%	79%
Gekraagde roodstaart	6	6	100%	6	100%	100%
roodborst	6	6	100%	5	83%	83%
Totaal	518	388	75%	333	86%	64%

De broedresultaten van de verschillende soorten langs het Slingepad zijn in de volgende tabellen samengevat:

Maashorst Slingerpadd	Aantal legsels	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg eerste legsel			datum 1e eileg vervolglegsel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	34	7,2	08-apr-16	19-apr-16	04-mei-16	10-mei-16	18-mei-16	29-mei-16
pimpelmees	16	9,1	10-apr-16	17-apr-16	22-apr-16	15-mei-16	15-mei-16	16-mei-16
bonte vliegenvanger	17	6,7	30-apr-16	4-mei-16	11-mei-16			
Gekraagde roodstaart	1	6		2-mei-16				
roodborst	1	6		22-mei-16				

koolmees: van de 34 nesten zijn er drie een vervolglegsels (8,8%), met gemiddeld 5,3 eieren.

pimpelmees: van de 16 nesten zijn er twee een vervolglegsels (12,5%), met gemiddeld 10,0 eieren.

1.4 Maashorst Drie Vennen (DV)

In het gebied van de Maashorst bij de Drie Vennen hingen dit jaar 66 nestkasten, tien daarvan bleven er leeg (15%). In 22 kasten broedde de koolmees (34%), in 25 kasten de bonte vliegenvanger (38%), in vijf kasten de pimpelmees (8%), in twee de boomklever (3%), in één een zwarte mees (1%) en in één de gekraagde roodstaart (2%).

Drie Vennen	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	158	124	78%	89	72%	56%
pimpelmees	47	42	89%	37	88%	79%
bonte vliegenvanger	144	134	93%	125	93%	87%
boomklever	10	1	10%	1	100%	10%
gekraagde roodstaart	6	6	100%	5	83%	83%
zwarte mees	17	15	88%	15	100%	88%
Totaal	382	322	84%	272	84%	71%

Drie Vennen	Aantal legsels	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg eerste legsel			datum 1e eileg vervolglegsel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	22	7,2	14-apr-16	21-apr-16	6-mei-16	28-mei-16		
pimpelmees	5	9,4	8-apr-16	15-apr-16	21-apr-16			
bonte vliegenvanger	25	5,8	4-mei-16	7-mei-16	30-mei-16			
boomklever	2	5,0	10-apr-16	13-apr-16	16-apr-16			
Gekraagde roodstaart	1	6		2-mei-16				
zwarte Mees	2	8,5	10-apr-16			25-mei-16		

koolmees: van de 22 nesten kon er één als vervolglegsel worden aangemerkt (4,5%) met 7 eieren.

Zwarte mees: er was één vervolglegsel met 8 eieren en een eerste eileg op 25 mei.

1.5 Maashorst Hengstheuveld (HH)

In het gebied van de Hengstheuveld op de Maashorst hangen in het totaal 94 nestkasten, daarvan bleven er dit jaar 30 leeg (32%). In 30 kasten broedde de koolmees (32%), in zestien kasten de pimpelmees (17%), in negen kasten de bonte vliegenvanger (10%), in drie een gekraagde roodstaart (3%), in drie een roodborst (3%), in twee een boomklever (3%), en in één een zwarte mees (1%).

De broedresultaten op de Hengstheuveld zijn in de volgende tabellen samengevat: het blijkt het gebied met de meeste eieren!

Maashorst Hengstheuveld	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	233	190	82%	175	92%	75%
pimpelmees	137	90	66%	70	78%	51%
bonte vliegenvanger	55	48	87%	42	88%	76%
boomklever	16	15	94%	13	87%	81%
Gekraagde Roodstaart	18	8	44%	5	63%	28%
roodborst	13	0	0%	0	nvt	0%
zwarte mees	8	8	100%	6	75%	75%
Totaal	480	359	75%	311	87%	65%

Maashorst Hengstheuveld Soort	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglegsel		
			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	31	7,5	12-apr-16	20-apr-16	5-mei-16	27-mei-16		
pimpelmees	16	8,6	11-apr-16	17-apr-16	4-mei-16			
bonte vliegenvanger	9	6,1	6-mei-16	8-mei-16	10-mei-16			
boomklever	2	8,0	11-apr-16	14-apr-16	17-apr-16			
Gekraagde Roodstaart	3	6,0	23-apr-16	9-mei-16	25-mei-16			
roodborst	3	4,3	21-apr-16	29-apr-16	7-mei-16			
zwarte mees	1	8	14-apr-16	14-apr-16				

koolmees: van de 31 nesten kon er één als vervolglegsel worden aangemerkt (3,2%) met 4 eieren.

1.6 Maashorst Schaijk (Sch)

In het Schaijkse deel van de Maashorst, net ten oosten van de Hofmans plassen hingen dit jaar in het totaal 59 kasten. Hiervan bleven er dit jaar twintig leeg (34%). In 29 kasten broedde de koolmees (49%), in zeven kasten de pimpelmees

(12%), in twee de bonte vliegenvanger (3%), in één de zwarte mees (2%) en in één de roodborst (2%).

De broedresultaten op de Maashorst in Schaijk zijn in de volgende tabellen samengevat: het blijkt het gebied met de meeste soorten!

Maashorst Schaijk	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	207	167	81%	147	88%	71%
pimpelmees	44	30	68%	28	93%	64%
bonte vliegenvanger	12	12	100%	12	100%	100%
roodborst	0	0	nvt	0	nvt	nvt
zwarte mees	10	0	0%	0	nvt	0%
Totaal	273	209	77%	187	89%	68%

Maashorst Schaijk Soort	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglegfel		
			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	29	7,1	10-apr-16	22-apr-16	8-mei-16	11-mei-16	15-mei-16	20-mei-16
pimpelmees	7	7,3	5-apr-16	16-apr-16	4-mei-16			
bonte vliegenvanger	2	6.0	2-mei-16	3-mei-16	4-mei-16			
roodborst	1	?	?					
zwarte mees	1	10	14-apr-16					

koolmees: van de 29 nesten konden er twee als vervolglegfel worden aangemerkt (6,9%) deze hadden 6 en 7 eieren.

1.7 Doelenweg - Golfbaan (DoGo)

Op de Hengstheuvel tussen de Doelenweg en het golfterrein hingen dit jaar in het totaal 54 kasten. 17 bleven er leeg (31%). In vijftien kasten broedde de koolmees (28%), in elf kasten de pimpelmees (20%), in tien de bonte vliegenvanger (19%) en in één een gekraagde roodstaart (2%).

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Maashorst Doelenweg-Golfbaan zijn in de volgende tabellen samengevat:

Doelenweg - Golfbaan	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	101	80	79%	76	95%	75%
pimpelmees	105	94	90%	92	98%	88%
bonte vliegenvanger	55	49	89%	49	100%	89%
boomklever	8	8	100%	8	100%	100%
Gekraagde Roodstaart	6	6	100%	6	100%	100%
Totaal	275	237	86%	231	97%	86%

Doelenweg - Golfbaan	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglefel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	15	6,7	13-apr-16	20-apr-16	28-apr-16			
pimpelmees	11	9,5	11-apr-16	16-apr-16	28-apr-16			
bonte vliegenvanger	9	6,1	27-apr-16	6-mei-16	18-mei-16			
boomklever	1	8	14-apr-16					
Gekraagde Roodstaart	1	6	30-apr-16					

1.8 Goorsche bossen (GB)

In de Goorsche bossen (tussen Mariaheide en Erp) hangen dit jaar in het totaal 44 kasten. Van deze kasten bleven er dit jaar één (2%) leeg. In achttien kasten broedde de koolmees (41%), in vijftien kasten de pimpelmees (34%), in vier de gekraagde roodstaart (9%), in twee de boomklever (5%), in twee de spreeuw (5%), in één een Boomkruiper (2%) en in één de grote bonte specht (2%).

Goorsche bossen	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	133	117	88%	109	93%	82%
pimpelmees	129	60	47%	56	93%	43%
boomklever	11	10	91%	10	100%	91%
grote bonte specht	6	6	100%	6	100%	100%
gekraagde roodstaart	21	18	86%	15	83%	71%
spreeuw	8	8	100%	8	100%	100%
boomkruiper	6	6	100%	6	100%	100%
Totaal	314	225	72%	210	93%	67%

Goorsche bossen	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglefel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	18	7,4	10-apr-16	17-apr-16	25-apr-16	10-mei-16	16-mei-16	20-mei-16
pimpelmees	15	8,6	7-apr-16	16-apr-16	1-mei-16	10-mei-16	18-mei-16	22-mei-16
boomklever	2	6,5	20-apr-16	20-apr-16	21-apr-16			
grote bonte specht	1	6		19-apr-16				
Gekraagde roodstaart	4	5,3	26-apr-16	20-mei-16	2-Jun-16			
spreeuw	2	4,0	9-apr-16	14-apr-16	20-apr-16			
boomkruiper	1	6		15-apr-16				

koolmees: van de 18 legfels kunnen er vier (22%) aangemerkt worden als vervolglefel met gemiddeld 5,0 eieren.

pimpelmees: van de vijftien legfels kan er drie (20%) aangemerkt worden als vervolglelsel, met gemiddeld 5,7 eieren.

1.9 Achter de Berg (AdB)

Op de locatie "Achter de Berg" bij Bedaf hingen dit jaar 66 kasten. Hiervan bleven er 19 leeg (29%). In 20 kasten broedde de koolmees (30%), in zeventien kasten de pimpelmees (26%), in twee de boomklever (3%) in zes andere een bonte vliegenvanger (9%) in één een gekraagde roodstaart (2%) en in één een Winterkoning (2%).

Achter de Berg	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	155	126	81%	124	98%	80%
pimpelmees	179	159	89%	149	94%	83%
boomklever	16	16	100%	7	44%	44%
bonte vliegenvanger	38	36	95%	36	100%	95%
Gekraagde roodstaart	7	7	100%	7	100%	100%
Winterkoning	3	3	100%	3	100%	100%
Totaal	398	347	87%	326	94%	82%

Achter de Berg	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglelsel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	20	7,8	11-apr-16	22-apr-16	8-mei-16	18-mei-16		
pimpelmees	17	10,5	9-apr-16	14-apr-16	21-apr-16			
boomklever	2	8,0	14-apr-16	17-apr-16	20-apr-16			
bonte vliegenvanger	6	6,3	2-mei-16	6-mei-16	13-mei-16			
Gekraagde roodstaart	1	7		18-apr-16				
Winterkoning	1	3		21-apr-16				

koolmees: van de 20 nesten kan er één als vervolglelsel worden aangemerkt (5%) met 9 eieren.

1.10 Velp

Bij haar huis in Velp en in het bos vlakbij heeft Els dit jaar in het totaal 63 kasten hangen. Hiervan bleven er 22 leeg (35%). In 23 kasten broedde de koolmees (37%), in tien kasten de pimpelmees (16%), in drie een bonte vliegenvanger (5%), in twee een boomklever (3%) en in drie de roodborst (5%).

De broedresultaten van de verschillende soorten in Velp zijn in de volgende tabellen samengevat:

Velp	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#		%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	184	126	68%	125	99%	68%
pimpelmees	83	74	89%	69	93%	83%
bonte vliegenvanger	21	19	90%	19	100%	90%
boomklever	13	12	92%	12	100%	92%
roodborst	19	15	79%	15	100%	79%
Totaal	320	246	77%	240	98%	75%

Velp	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglegfel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	23	8,0	11-apr-16	20-apr-16	4-mei-16	18-mei-16	23-mei-16	28-mei-16
pimpelmees	10	8,3	7-apr-16	20-apr-16	4-mei-16	23-mei-16		
bonte vliegenvanger	3	7,0	27-apr-16	03-mei-16	7-mei-16			
boomklever	2	6,5	6-apr-16	27-apr-16		19-mei-16		
roodborst	3	6,3	9-mei-16	11-mei-16	13-mei-16			

koolmees: drie van de 23 legfels kunnen als vervolglegfel worden aangemerkt (13%) met 6,7 eieren.

Boonmklevers: één van de boomklevers begon pas te broeden op 17mei2016 en legde zes eieren

1.11 Thuiswerkers (TW)

Ria de Vent

Bij de woning van Ria de Vent op het Mun bij Schaijk hangen 25 nestkasten, daarvan waren er twaalf onbezet (48%), zes met een koolmees (24%) en zeven een pimpelmees (28%).

De broedresultaten van de verschillende kasten op het Mun bij Schaijk zijn in de volgende tabellen samengevat:

Ria	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#		%	#	%	(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
koolmees	42	38	90%	35	92%	83%
pimpelmees	71	47	66%	47	100%	66%
Totaal	113	85	75%	82	96%	73%

Ria	Aantal legfels	Gemiddelde legfelgrootte	datum 1e eileg eerste legfel			datum 1e eileg vervolglegfel		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste	Vroegste	Gemiddeld	Laatste
koolmees	6	7,0	7-apr-16	15-apr-16	29-apr-16			
pimpelmees	7	10,1	8-apr-16	15-apr-16	24-apr-16			

2 Resultaten per soort

2.1 koolmees

In het totaal waren er 236 legsels van de koolmees waarvan 18 vervolglegsels (7,6%). Net als de vorige jaren is elk legsel dat één maand na de allereerste eileg van die soort gelegd is als vervolglegsel aangerekend. Het hoeft dus niet noodzakelijkerwijs in dezelfde kast als het eerste legsel gelegd te zijn. Dit jaar was de allereerste eileg van de koolmees op 07 april 2016, alle nesten met een eerste eileg vanaf 07 mei zijn dus als vervolglegsel aangerekend. Let op! dit is dus over alle legsels, dat kan dus anders zijn dan voor de afzonderlijke gebieden zoals hierboven beschreven.

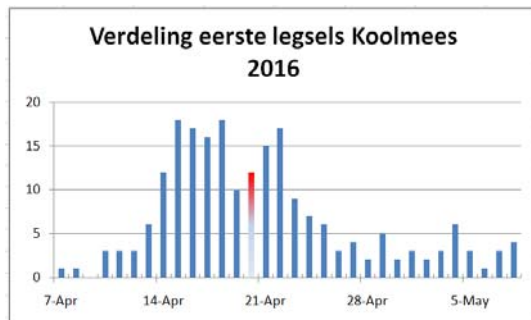
Het broedsucces van de koolmees is te zien in tabel 1. In het totaal (eerste- en vervolglegsels) werden er 1791 eieren gelegd en kwamen er 1429 jongen uit (80,0%). Uiteindelijk vlogen er 1309 jongen uit (91,6%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 73,3% oplevert. Dit broedsucces was hoger voor de eerste legsels (1250 / 1684= 74,2%) dan voor de vervolglegsels (59 / 107 = 57,3%).

Tabel 1: Overzicht gegevens koolmees

Totalen koolmees	OO	OW	GB	AdB	HH	DoGo	MS	DV	SCK	Velp	Ria	Totaal
Totaal # nestkasten	67	54	44	66	94	54	78	66	59	63	25	670
# nestkasten bezet	17	24	18	20	30	15	34	22	29	23	6	238
% nestkasten bezet	25%	44%	41%	30%	32%	28%	44%	33%	49%	37%	24%	36%
# legsels	17	24	18	20	31	15	31	22	29	23	6	236
# eieren gelegd	136	196	133	155	233	101	246	158	207	184	42	1791
# eieren uitgekomen	118	173	117	126	190	80	170	124	167	126	38	1429
% eieren uitgekomen	87%	88%	88%	81%	82%	79%	69%	78%	81%	68%	90%	80%
# jongen uitgevlogen	115	170	109	124	175	76	144	89	147	125	35	1309
% jongen uitgevlogen	97%	98%	93%	98%	92%	95%	85%	72%	88%	99%	92%	92%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	85%	87%	82%	80%	75%	75%	59%	56%	71%	68%	83%	73%
# vervolg broedsel	1	2	4	1	1	0	3	1	2	3	0	18
% vervolgbroedsel	6%	8%	22%	5%	3%	0%	10%	5%	7%	13%	0%	8%

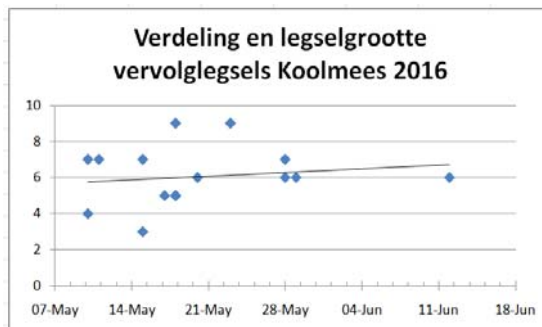
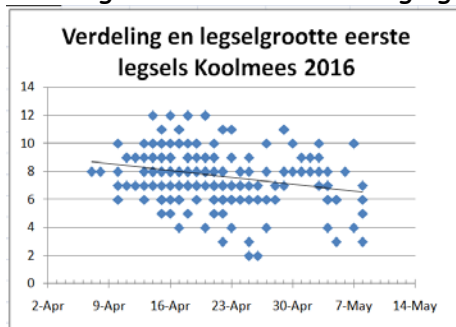
Let op! In de tabellen is het aantal eieren en jongen over het eerste en (eventuele) vervolglegsel opgeteld.

De gemiddelde legselgrootte van alle eerste legsels samen is 7,7 eieren (1684/217) en was niet constant over de groepen: 8,1 (GB), 8,4 (OW), 8,2 (Velp), 8,0 (OO), 7,7 (AdB), 7,6 (HH), 7,4 (MS), en 7,2 (DV en Sch), 7,0 (Ria) en 6,7 DoGo. De gemiddelde legselgrootte van alle vervolglegsels samen is 5,9 eieren (107/18) en was niet constant over de groepen: 9 (AdB), 7 (DV en OO), 6,7 (Velp), 6,5 (Sch), 5,5 (OW), 5,3 (MS), 5,0 (GB), 4 (HH) en bij DoGo en Ria waren geen vervolglegsels.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de eerste legsels werd gelegd is redelijk constant over de gebieden: 15 april (Ria), 17 april (GB), 19 april (MS), 20 april (HH, DoGo, Velp en OO), 21 april (DV) en 22 april (OW, AdB en SCK). Dit levert in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 20 april met op 07 april de allervroegste van het seizoen en op 8 mei de laatste eerste eilegdatum van de eerste legsels.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de achttien vervolglegels is 20 mei met op 10 mei 2016 het eerste vervolglegel-ei en op 12 juni 2016 de laatste eerste eileg datum van het vervolglegels.

2.2 pimpelmees

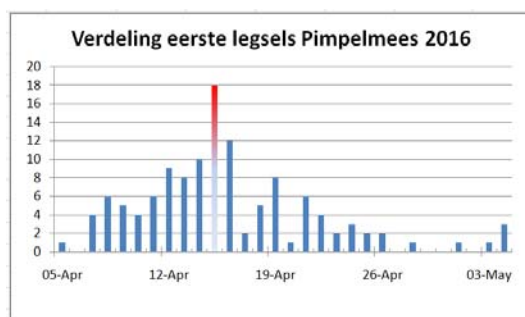
In het totaal waren er 131 legsels van de pimpelmees waarvan zes vervolglegels (4,6%). Net als vorig jaar is elk legsel dat één maand na de allereerste eileg van die soort gelegd is als vervolglegel aangerekend. Het hoeft dus niet noodzakelijkerwijs in dezelfde kast als het eerste legsel gelegd te zijn. Dit jaar was de allereerste eileg van de pimpelmees op 5 april 2016, alle nesten met een eerste eileg vanaf 4 mei zijn dus als vervolglegel aangerekend.

Het broedsucces van de pimpelmees is te zien in tabel 2. In het totaal werden er 1218 eieren gelegd en kwamen er 911 jongen uit (74,8%). Uiteindelijk vlogen er 838 jongen uit (92,0%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 68,8% oplevert. Het broedsucces voor de eerste legsels was $(818 / 1177 =) 69,5\%$ was hoger dan voor de vervolglegels $(20 / 41 =) 48,8\%$.

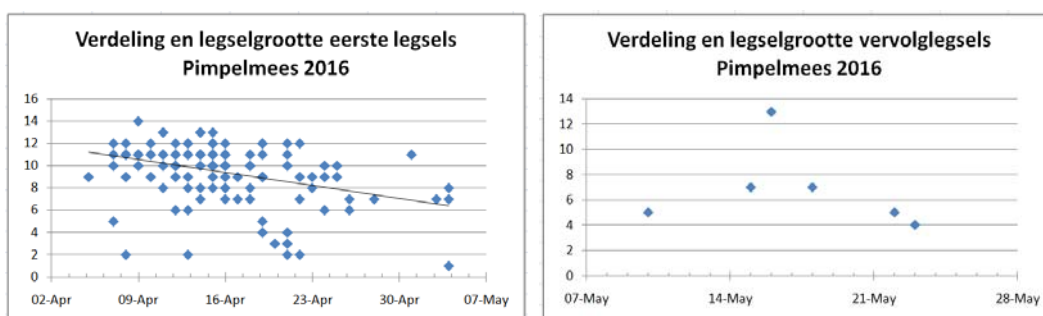
Tabel 2: Overzicht gegevens pimpelmees

Totalen pimpelmees	OO	OW	GB	AdB	HH	DoGo	MS	DV	SCK	Velp	Ria	Totaal
Totaal # nestkasten	67	54	44	66	94	54	78	66	59	63	25	670
# nestkasten bezet	16	12	15	17	16	11	16	5	7	10	7	132
% nestkasten bezet	24%	22%	34%	26%	17%	20%	21%	8%	12%	16%	28%	20%
# legsels	16	12	15	17	16	11	16	5	7	10	7	132
# eieren gelegd	153	125	129	179	137	105	145	47	44	83	71	1218
# eieren uitgekomen	104	112	60	159	90	94	99	42	30	74	47	911
% eieren uitgekomen	68%	90%	47%	89%	66%	90%	68%	89%	68%	89%	66%	75%
# jongen uitgevlogen	92	111	56	149	70	92	87	37	28	69	47	838
% jongen uitgevlogen	88%	99%	93%	94%	78%	98%	88%	88%	93%	93%	100%	92%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	60%	89%	43%	83%	51%	88%	60%	79%	64%	83%	66%	69%
# vervolg broedsel	0	0	3	0	0	0	2	0	0	1	0	6
% vervolgbroedsel	0%	0%	20%	0%	0%	0%	13%	0%	0%	10%	0%	5%

De gemiddelde legselgrootte van de eerste legsels is 9,4 eieren (1177/125) en was ook hier niet constant over de groepen: 10,5 (AdB), 10,4 (OW), 10,1 (Ria), 9,6 (OO), 9,5 (DoGo), 9,4 (DV), 9,3 (GB), 8,9 (MS), 8,8 (Velp), 8,6 (HH) en 7,3 (Sch). De gemiddelde legselgrootte van de vervolglegsels is 6,8 eieren (41/6) en was ook hier niet constant over de groepen: 10,0 (MS) 5,7 (GB) 4 (Velp).

De gemiddelde datum waarop het eerste pimpelmeesei van de eerste legsels werd gelegd is niet constant: 12 april (OW); 14 april (AdB, OO); 15 april (DV en Ria); 16 april (GB, DoGo en Sch) 17 april (HH, MS) en 20 april (Velp). Dit levert in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 15 april op, met op 5 april de allervroegste van het seizoen en op 4 mei de laatste eerste eileg.

De gemiddelde datum waarop het eerste pimpelmees ei van de vervollegsels werd gelegd is ook niet constant: 15 mei (MS); 16 mei (GB) en 23 mei (Velp). Dit levert in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 17 mei op, met op 10 mei de aller-vroegste van het seizoen en op 23 mei de laatste eerste eileg.

bonte vliegenvanger

Dit jaar heeft de bonte vliegenvanger in acht gebieden gebroed. Het aantal legsels was 84, ten opzichte van 82, 74 en 61 in de voorgaande jaren. Onder deze 84 legsels was, volgens de definitie van "één maand verschil tussen de eerste en tweede legsels", één enkele vervollegsels (1,2%).

Het broedsucces van de bonte vliegenvanger is te zien in tabel 3.

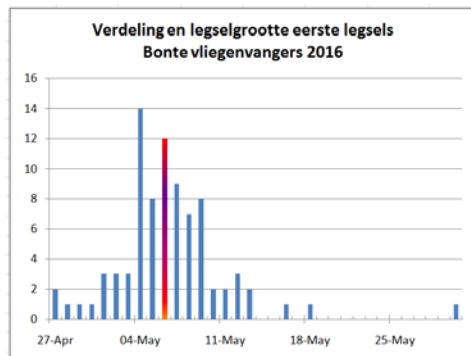
Tabel 3: Overzicht gegevens bonte vliegenvanger

Totalen bonte vliegenvanger	OO	OW	AdB	HH	DoGo	MS	DV	SCK	Velp	Totaal
Totaal # nestkasten	67	54	66	94	54	78	66	59	63	670*
# nestkasten bezet	9	4	6	9	9	17	25	2	3	84
% nestkasten bezet	13%	7%	9%	10%	17%	22%	38%	3%	5%	13%
# legsels	9	4	6	9	9	17	25	2	3	84
# eieren gelegd	51	26	38	55	55	115	144	12	21	517
# eieren uitgekomen	47	25	36	48	49	107	134	12	19	477
% eieren uitgekomen	92%	96%	95%	87%	89%	93%	93%	100%	90%	92%
# jongen uitgevlogen	40	25	36	42	49	91	125	12	19	439
% jongen uitgevlogen	85%	100%	100%	88%	100%	85%	93%	100%	100%	92%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	78%	96%	95%	76%	89%	79%	87%	100%	90%	85%
# vervolg broedsel	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
% vervolgbroedsel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	1%

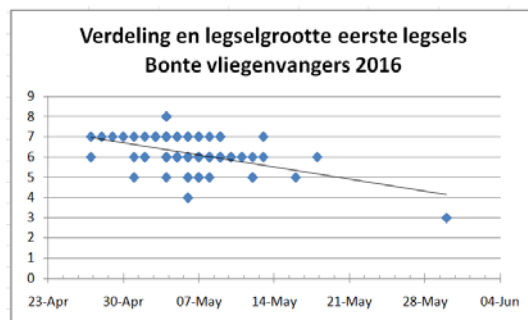
* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder bonte vliegenvangers.

In het totaal werden er 517 eieren gelegd en kwamen er 477 jongen uit (92,2%). Uiteindelijk vlogen er ook 439 jongen uit (92,0%) wat een totaal broedsucces (% uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 84,9% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte is 6,2 (514/83) eieren voor de eerste legfels was niet constant over de groepen: 7,0 (Velp); 6,8 (MS); 6,5 (OW), 6,3 (AdB), 6,1 (HH, DoGo); 6,0 (Sch); 5,8 (DV) en 5,6 (OO). Het vervolglegsel had 3 eieren.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd van de eerste legfels was redelijk constant over de gebieden: 3 mei (Sck, Velp); 4 mei (MS); 5 mei (OW, Sch); 6 mei (DV, AdB, DoGo,) en 8 mei (HH OO) wat in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 6 mei oplevert, met op 27 april de allervroegste van het seizoen en op 30 mei de laatste eerste eileg.

2.3 boomklever

De boomklever heeft dit jaar maar in acht gebieden gebroed, twee minder dan vorig jaar. In het totaal waren er 25 legfels van de boomklever waaronder één vervolglegsel (4%).

Het broedsucces van de boomklever is te zien in tabel 4. In het totaal werden er 184 eieren gelegd en kwamen er 149 jongen uit (91,0%). Uiteindelijk vlogen er 137 jongen uit (91,9%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 74,5% oplevert.

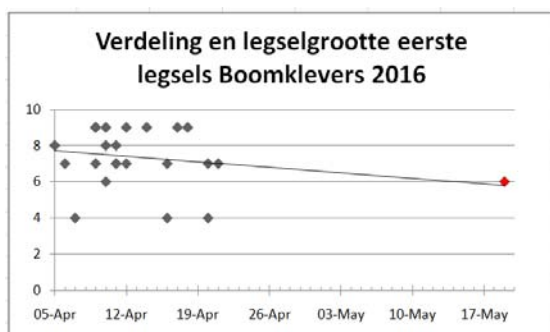
De gemiddelde legselgrootte is 7,4 eieren voor de eerste legfels maar was niet constant over alle gebieden: 8,1 (OO); 8,0 (HH, AdB, DoGo); 7,6 (OW); 7 (Velp); 5,5 (GB) en 5,0 (DV). Het enige vervolglegsel had 6 eieren.

Tabel 4: Overzicht gegevens boomklever

[illegible]

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder boomklevers.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd is 12 april, met op 5 april het allereerste ei en op 21 april het laatste eerste ei. Dit was niet constant over alle gebieden: 6 april (Velp); 10 april (OO); 11 april (OW), 13 april (DV); 14 april (HH); 15 april (DoGo); 17 april (AdB) en 20 april (GB). Het eerste ei van het vervolglegsel werd op 19 mei gelegd

2.4 Gekraagde roodstaart

Deze soort broedde dit jaar in zeven gebieden, drie meer dan vorig jaar. In het totaal waren er twaalf legsels van de Gekraagde roodstaart.

Het broedsucces van de gekraagde roodstaart is te zien in tabel 5. In het totaal werden er 68 eieren gelegd en kwamen er 51 jongen uit (75,0%) waarvan er 44 uitvlogen (86,3%), wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 64,7% oplevert.

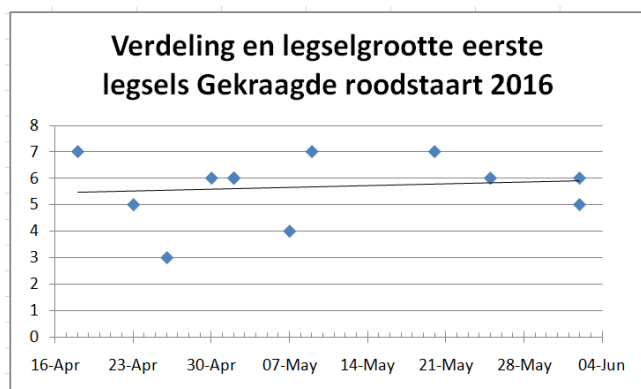
De gemiddelde legselgrootte was 5,7 eieren voor de eerste legsels en was niet constant over de groepen: 6,0 (HH, DV, MS en DoGo); 5,3 (GB), en 4 (OW).

De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de eerste legsels werd gelegd is 9 mei, met op 18 april de allervroegste van het seizoen (**een record!**) en op 2 juni de laatste eerste eileg.

Tabel 5: Overzicht gegevens gekraagde roodstaart

Totalen GR	OW	GB	AdB	HH	DoGo	MS	DV	Totaal
Totaal # nestkasten	54	44	66	94	54	78	66	670
# nestkasten bezet	1	4	1	3	1	1	1	12
% nestkasten bezet	2%	9%	2%	3%	2%	1%	2%	2%
# legsels	1	4	1	3	1	1	1	12
# eieren gelegd	4	21	7	18	6	6	6	68
# eieren uitgekomen	0	18	7	8	6	6	6	51
% eieren uitgekomen	0%	86%	100%	44%	100%	100%	100%	75%
# jongen uitgevlogen	0	15	7	5	6	6	5	44
% jongen uitgevlogen	nvt	83%	100%	63%	100%	100%	83%	86%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	0%	71%	100%	28%	100%	100%	83%	65%
# vervolg broedsel	0	0	0	0	0	0	0	0
% vervolgbroedsel	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nestkasten uit de gebieden zonder gekraagde roodstaart

2.5 Zwarte mees

De zwarte mees kwam dit jaar in drie gebieden tot broeden, één minder dan vorig jaar.

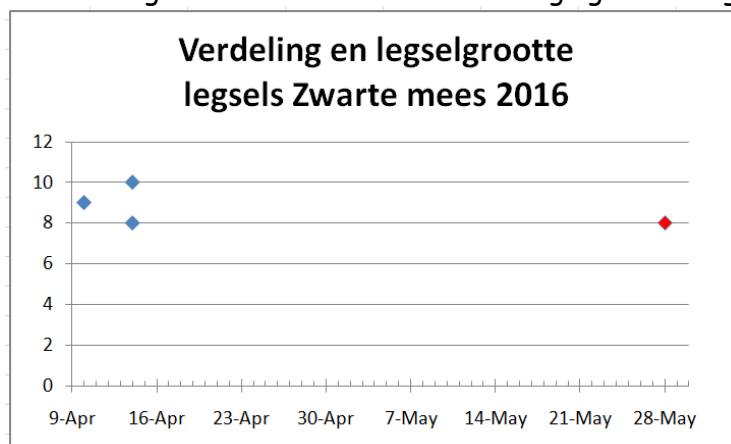
Het broedsucces van de zwarte mees is te zien in tabel 6. Van de vier legsels was er één een vervolglegsel. Bij de eerste legsels werden in totaal 35 eieren gelegd, kwamen er 23 jongen uit (65,7%), waarvan er 21 uitvlogen (91,3%), wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 60,0% oplevert.

Tabel 6: Overzicht gegevens Zwarte mees

Totalen Zwarte mees	HH	DV	SCK	Totaal
Totaal # nestkasten	94	66	59	670*
# nestkasten bezet	1	1	1	3
% nestkasten bezet	1%	2%	2%	0%
# legsels	1	2	1	4
# eieren gelegd	8	17	10	35
# eieren uitgekomen	8	15	0	23
% eieren uitgekomen	100%	88%	0%	66%
# jongen uitgevlogen	6	15	0	21
% jongen uitgevlogen	75%	100%	nvt	91%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	75%	88%	0%	60%
# vervolg broedsel	0	1	0	1
% vervolgbroedsel	0%	50%	0%	25%

De gemiddelde legselgrootte was 9,0 eieren voor de eerste legsels en het vervolglegsel had 8 eieren.

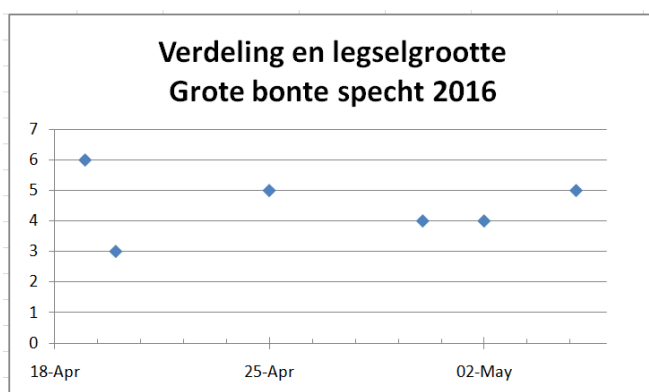
De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de eerste legsels werd gelegd is 12 april, met op 10 april de allervroegste van het seizoen en op 14 april de laatste eerste eileg. Het eerste ei van het vervolglegsel werd gelegd op 28 mei.

2.6 grote bonte specht

Voor de tweede keer heeft ook de grote bonte specht in meerdere gebieden gebroed; zes nestkasten in OO en weer één in GB! Hieronder de getallen:

Totalen GBS	OO	GB	Totaal
Totaal # nestkasten	67	44	670
# nestkasten bezet	6	1	7
% nestkasten bezet	9%	2%	1%
# legsels	6	1	7
# eieren gelegd	22	6	28
# eieren uitgekomen	17	6	23
% eieren uitgekomen	77%	100%	82%
# jongen uitgevlogen	5	6	11
% jongen uitgevlogen	29%	100%	48%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	22%	100%	39%
# vervolg broedsel	0	0	0
% vervolgbroedsel	0%	0%	0%

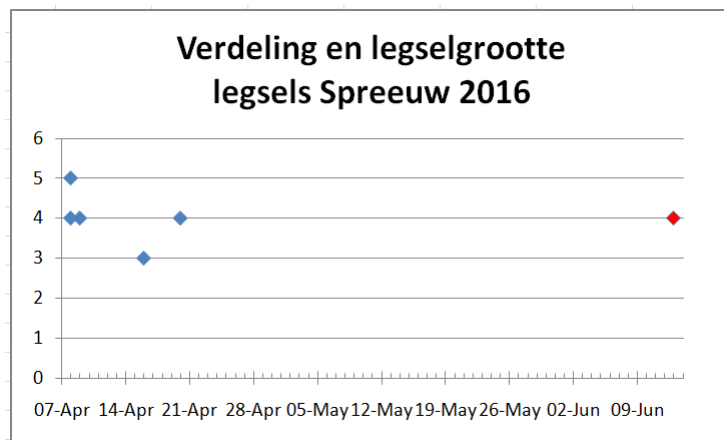

2.7 spreeuw

2015 was ook het jaar van de spreeuw, deze soort broedde hier in drie gebieden en vijf nestkasten (zie tabel hieronder).

Totalen spreeuw	OO	OW	GB	Totaal
Totaal # nestkasten	67	54	44	670*
# nestkasten bezet	2	1	2	5
% nestkasten bezet	3%	2%	5%	1%
# legsels	2	2	2	6
# eieren gelegd	7	9	8	24

Totalen spreekw	OO	OW	GB	Totaal
# eieren uitgekomen	6	6	8	20
% eieren uitgekomen	86%	67%	100%	83%
# jongen uitgevlogen	6	6	8	20
% jongen uitgevlogen	100%	100%	100%	100%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	86%	67%	100%	83%
# vervolg broedsel	0	1	0	1
% vervolgbroedsel	0%	50%	0%	17%

2.8 Andere soorten

Hierboven zijn dan ook alleen de soorten weergegeven die in meerdere gebieden broeden. Andere soorten broedden slechts in één gebied. Vaak zijn de aantallen van deze soorten te klein om er iets zinnigs over te zeggen. Zie onderstaande tabel voor roodborst, boomkruiper en winterkoning.

Gebied	soort	# eieren	# jongen	# uitgevlogen	eerste eidatum
OW	Winterkoning	?	?	?	05-mei
AdB	Winterkoning	3	3	3	21-apr
GB	Boomkruiper	6	6	6	15-apr
SCK	roodborst	?	?	?	?
HH	roodborst	6	0	0	07-mei
HH	roodborst	1	0	0	?
HH	roodborst	6	0	0	21-apr
MS	roodborst	6	6	5	22-mei

3 Vergelijking met voorgaande jaren

Zoals eerder aangegeven zijn er, helaas, heel veel oude gegevens verloren gegaan, mede doordat er een aantal jaar geen werkgroepcoördinator is geweest. Met het beschikbaar komen van het archief van "het Bruujssel" op het Internet zijn er wat meer oude gegevens beschikbaar gekomen over de jaren 1983 tot 1999 maar in sommige jaren is het totaal aantal nesten laag. Pas vanaf 2003 zijn gedetailleerde gegevens bewaard gebleven. Bij de onderstaande vergelijking moet men er dus wel steeds rekening mee houden dat de vergelijkingen met 1983-1999 gebaseerd zijn op kleine aantallen (met dus grote spreiding op de getallen) en dat die soms slechts uit één gebied (Odiliapeelse bossen) komen dat misschien niet altijd met bijvoorbeeld de deelgebieden in de regio Uden te vergelijken is. Daarom is een goede vergelijking met andere deelgebieden soms niet altijd goed mogelijk.

3.1 Algemene indruk broedseizoen

In tabel 7 staan per soort de belangrijkste gegevens van 2016.

Tabel 7: Kengetallen per soort broedseizoen 2016

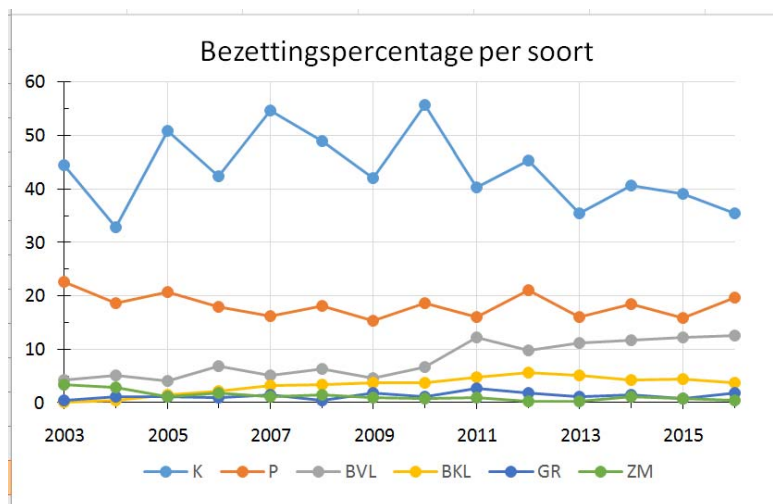
Totalen	K	P	BVL	BKL	GR	GBS	S	ZM	Overige soorten	Totaal
# nestkasten	670									
# nestkasten bezet	238	132	84	25	12	7	5	3	8	514
% nestkasten bezet	35.5%	19.7%	12.5%	3.7%	1.8%	1.0%	0.7%	0.4%	1.2%	76.7%
# legels	236	132	84	25	12	7	6	4	8	514
# eieren	1791	1218	517	184	68	28	24	35	28	3893
# eieren uitgekomen	1429	911	477	149	51	23	20	23	15	3098
% eieren uitgekomen	79.8%	74.8%	92.3%	81.0%	75.0%	82.1%	83.3%	65.7%	53.6%	79.6%
# jongen uitgevlogen	1309	838	439	137	44	11	20	21	14	2845
% jongen uitgevlogen	91.6%	92.0%	92.0%	91.9%	86.3%	48%	100%	91.3%	93.3%	91.4%
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	73.1%	68.8%	84.9%	74.5%	64.7%	39%	83.3%	60.0%	50.0%	72.7%
# vervolg broedsel	18	6	1	1	0	0	1	1		28
% vervolglegsel	7.6%	4.5%	1.2%	4.0%	0.0%	0.0%	16.7%	25.0%		
Legselgrootte	7,7	9,4	6,2	7,4	5,7	4,0	4,0	9,0		
Gem. Datum 1e eileg	20 April	15 April	06 mei	12 April	09 mei	27 April	12 April	12 April		

3.2 Aantal kasten en bezettingspercentage

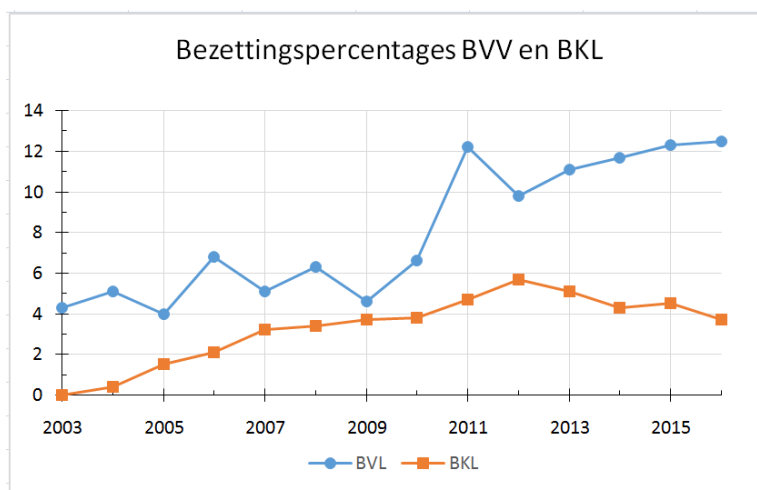
Het totaal aantal gecontroleerde nestkasten steeg in 2015 met 1% van 665 naar 670. Het bezettingspercentage van de kasten was met 76,7% laaggemiddeld

vergelijking met voorgaande jaren. Het percentage van lege kasten was daarmee iets hoger dan het langjarig gemiddelde.

Het bezettingspercentage per soort is te zien in grafiek hieronder. De pimpelmees (19,7%), bonte vliegenvanger (12,3%) en de gekraagde roodstaart (1,8%) hadden een hoger bezettingsgraad dan vorig jaar. De koolmees (35,5%) zakte verder weg naar hetzelfde lage niveau als in 2013. In het onderzoeksgebied van de Drie Vennen werd dit jaar een uitzonderlijke situatie gezien. Vonden we vorig jaar in sommige gebieden al meer bonte vliegenvangers dan pimpelmezen, dit jaar werden voor het eerst in 40 jaar nestkastenonderzoek binnen de Vogelwacht Uden e.o. er in één onderzoeksgebied meer bonte vliegenvangerlegsels (25) gevonden dan Koolmezenlegsels (22)! De koolmees legde dan nog wel meer eieren (158 tegen 144) maar het aantal uitgekomen jongen (124 tegen 144) en uitgevlogen jongen (89 tegen 125) was bij de bonte vliegenvangers hoger.

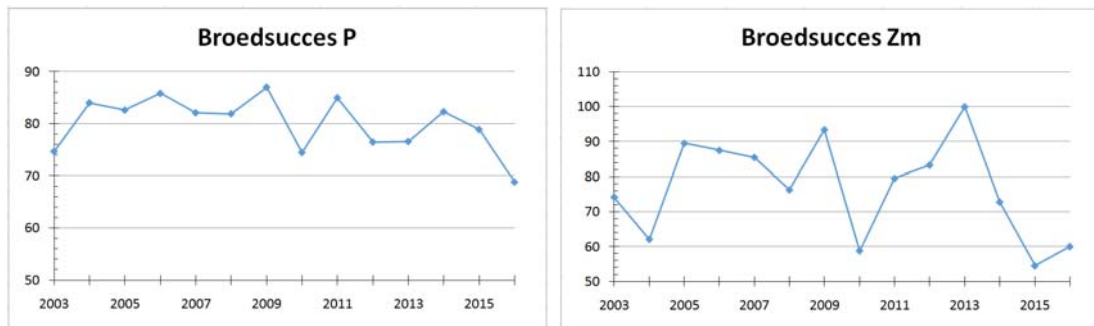

De boomklever zakte ook verder weg, dit is een trend die we al een aantal jaren zien (zie detailgrafieken hieronder).

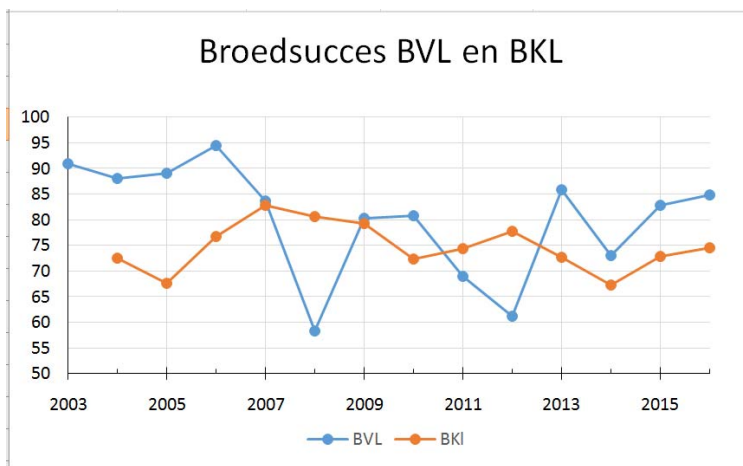

3.3 Broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei)

Het broedsucces was voor de meeste soorten gemiddeld dit jaar. Heel slecht was het alleen voor de pimpelmees (68,8%, slechtste tot nu toe) en zwarte mees (60%), (zie grafieken).

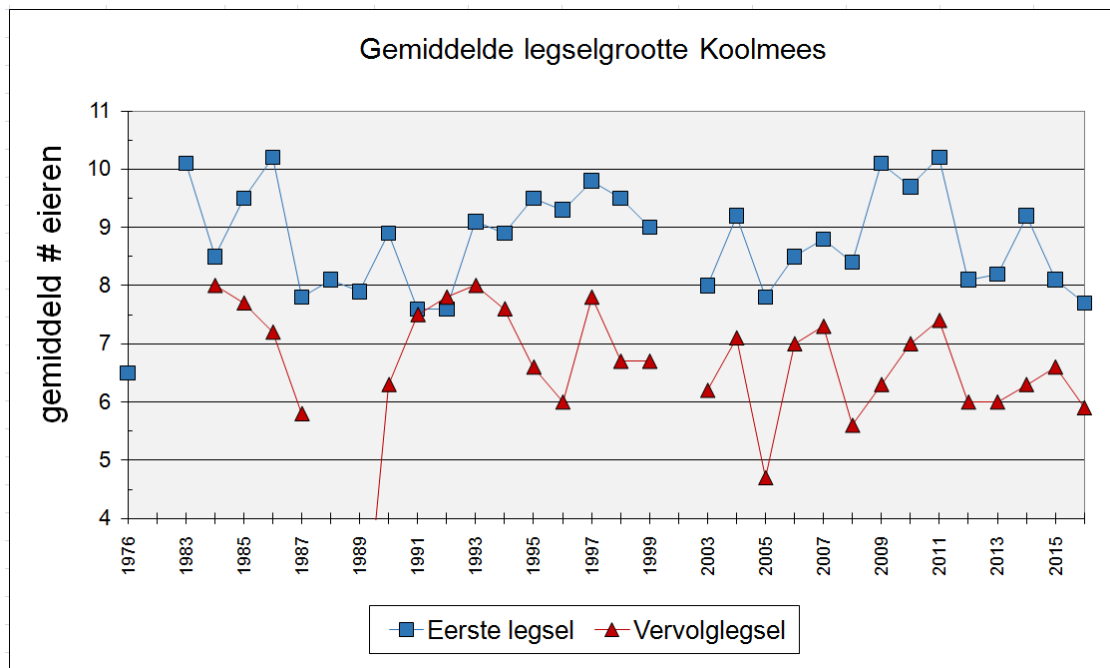

Voor de koolmees (73,1%) en de gekraagde roodstaart (64,7%) waren de resultaten ongeveer 3% slechter dan het langjarig gemiddelde. De boomklever had een gemiddeld broedsucces (74,5). Alleen de bonte vliegenvanger had met 84,9% een beter dan gemiddeld broedsucces.

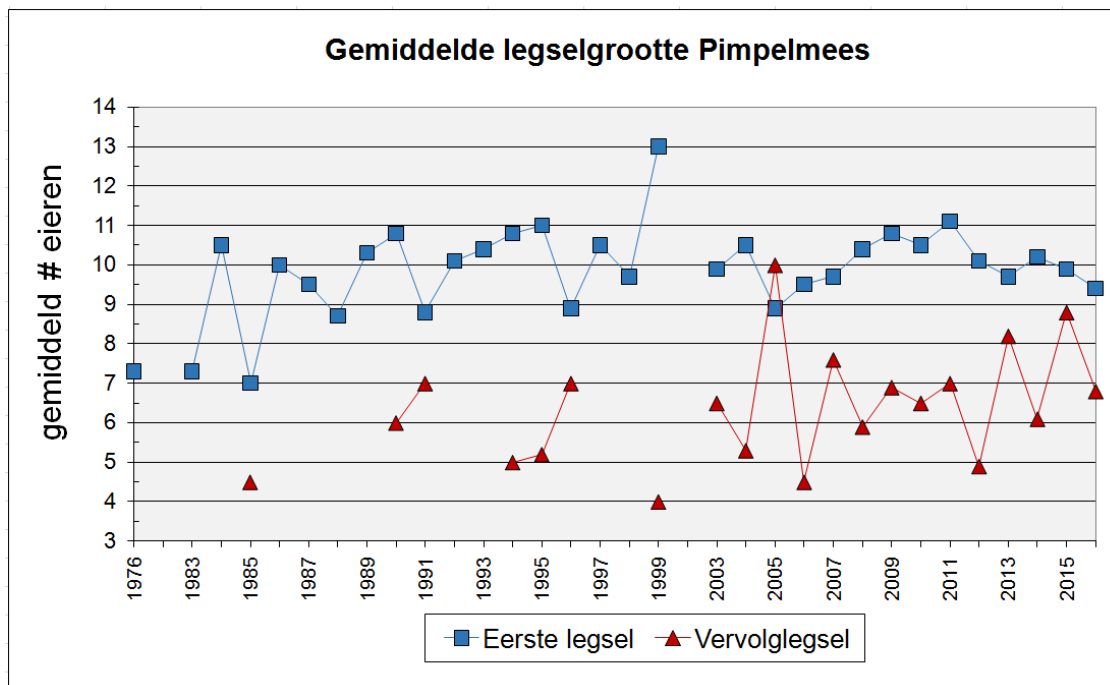

3.4 Legselgrootte

In de grafiek hieronder wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde legselgroottes van het eerste legsel en het vervolglegsel van de koolmees (de soort waar de meeste gegevens over zijn). De legselgrootte van het eerste legsel was met 7,7 eieren zeer klein! Het was zelfs de kleinste legselgrootte in 24 jaar! Dat gold ook voor de vervolglegsels, die met een gemiddelde legselgrootte van 5,9 eieren ook behoorlijk klein waren.

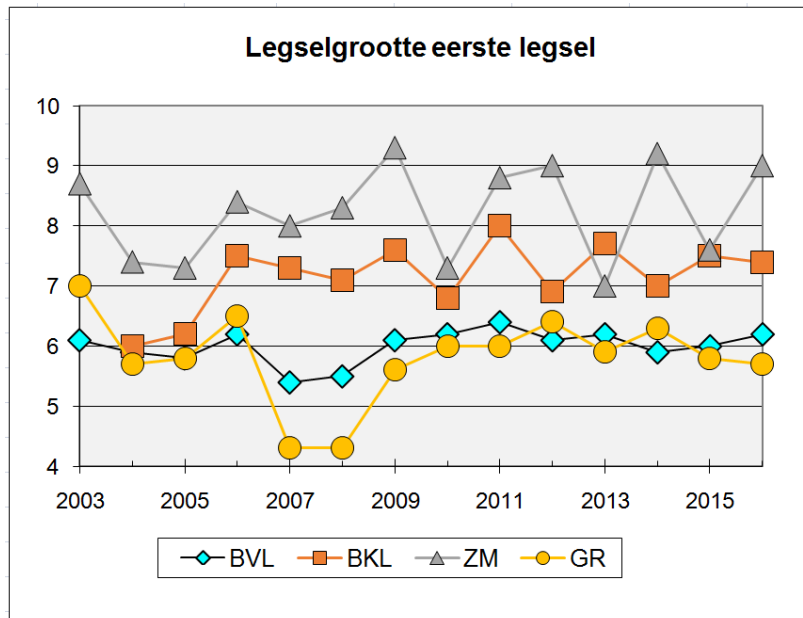

Voor de pimpelmees was het eerste legsel dit jaar, met 9,4 eieren, de kleinste in 10 jaar; dat gold niet voor de paar vervolglegfels, die waren met gemiddelde legselgrootte van 6,8 eieren gemiddeld.

Voor de zwarte mees (gemiddeld 9,0 eieren per nest) was de legselgrootte dit jaar weer terug naar een hoog gemiddelde. En voor de gekraagde roodstaart (5,7 eieren) was de legselgrootte gemiddeld. Twee soorten met meer legfels, de bonte

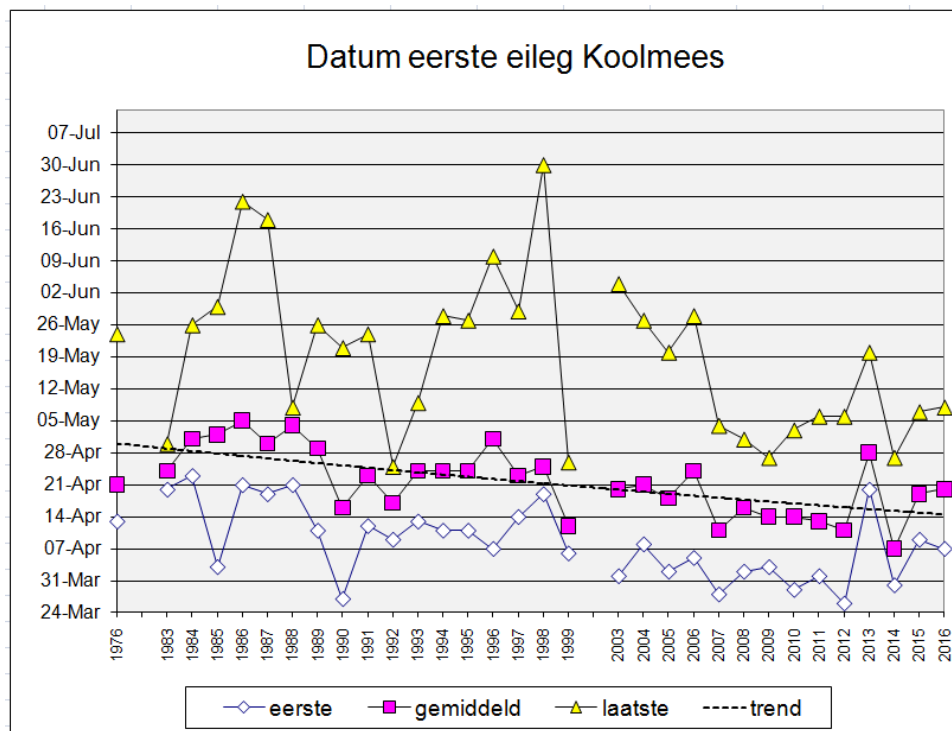
vliegenvanger en de boomklever hadden met gemiddeld 6,2 en 7,4 eieren, respectievelijk, een bovennormale legselgrootte.

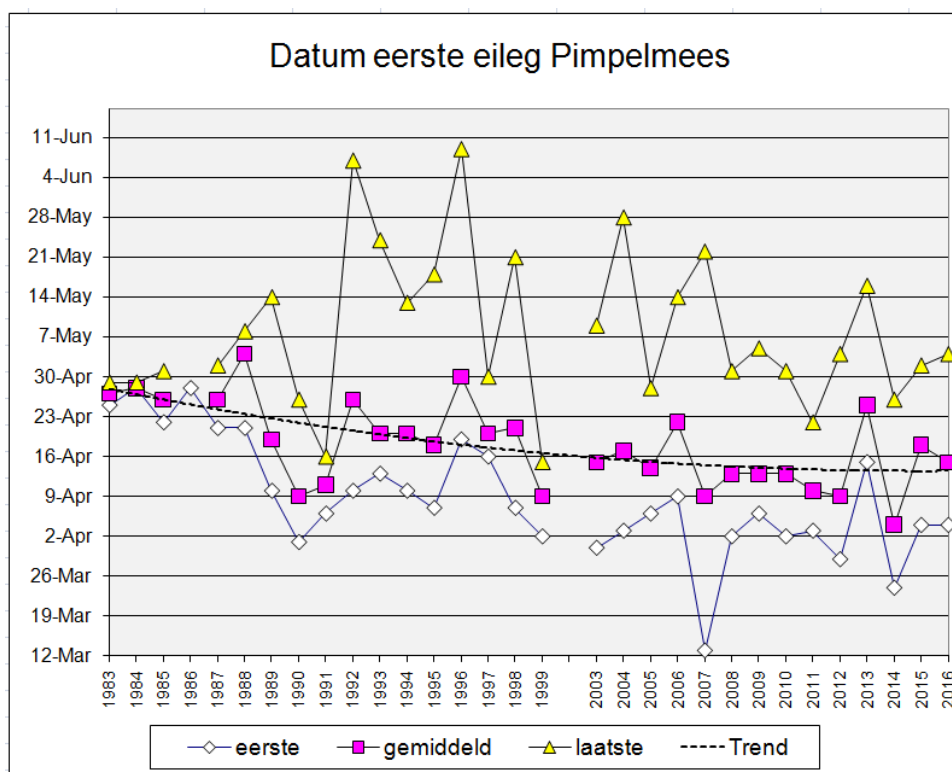
3.5 Gemiddelde datum eerste eileg

Was 2015 al behoorlijk later dan het recordvroeg jaar 2014, dit jaar was niet veel beter dan vorig jaar. Voor zowel de koolmees als de pimpelmees waren de gemiddelde datums van de eerste eileg van de eerste legsel in het voorjaar van 2015 laat: respectievelijk op 20 april en 15 april (één dag later en drie dagen eerder dan vorig: 19 en 18 april, resp.).

Voor beide soorten is het een duidelijke afwijking van de vervroeging die tot 2012 - 2014 aan de gang leek!

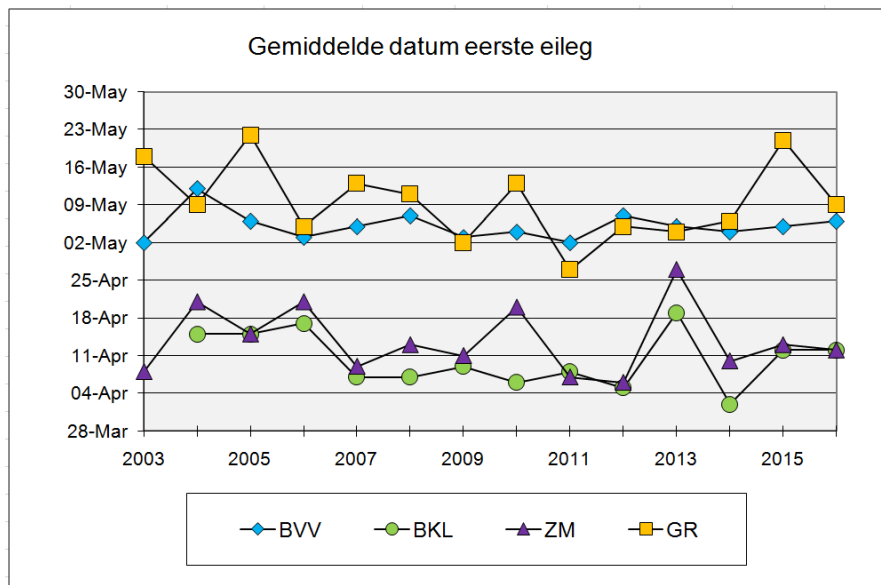
De allereerste eileg voor de koolmees vond plaats op 7 april, iets vroeger dan vorig jaar maar de laatste in 12 jaar. Die van de pimpelmees op 4 april en dat was precies dezelfde eerste eilegdatum als vorig jaar.

Ook de andere soorten die hier overwinteren begonnen laat. Met een gemiddelde eerste eilegdatum van 12 april was de boomklever laat in vergelijking met de laatste negen jaar. Het allereerste ei werd op 5 april gelegd.

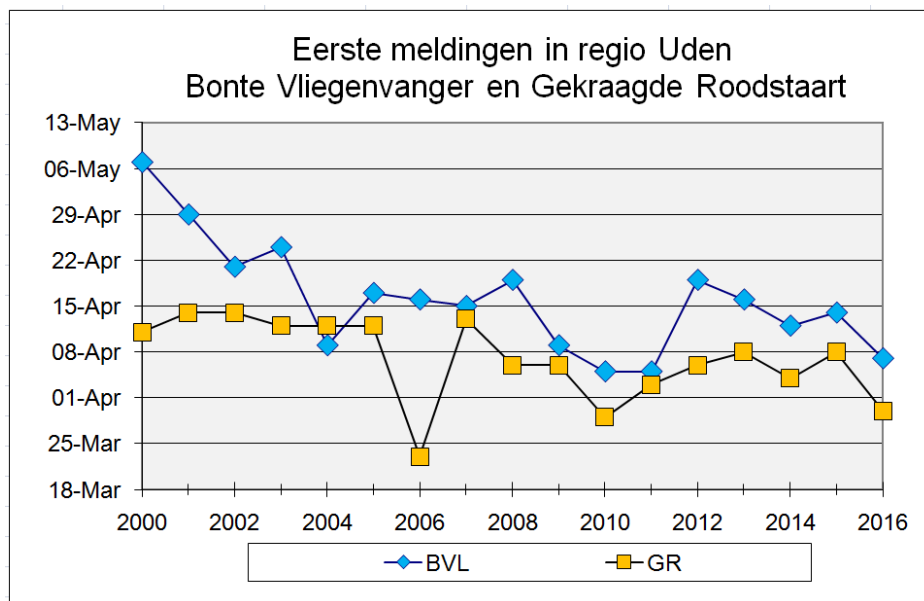
De zwarte mees was, in tegenstelling, tot de andere mezen niet laatgemiddeld maar was met 12 april gewoon gemiddeld. Het allereerste ei van de zwarte mees op 10 april.

De gekraagde roodstaart en bonte vliegenvanger, die in Afrika overwinteren, begonnen gemiddeld op, respectievelijk 6 en 9 mei; voor beide soorten een normale datum als we over de laatste jaren kijken.

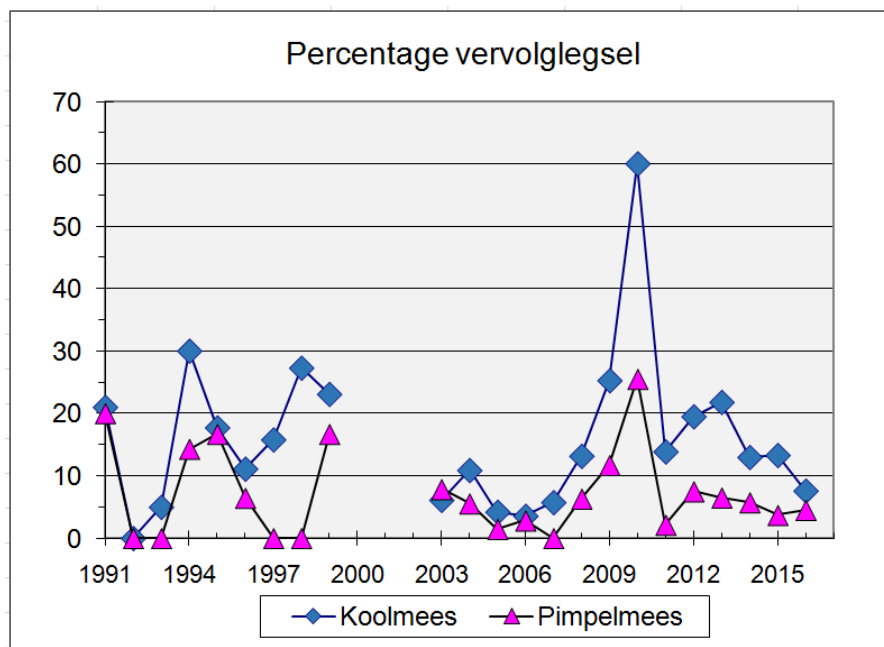
3.6 Aankomst Afrikagangers

Dit jaar werden in het werkgebied van Vogelwacht Uden de Afrikagangers vroeggemiddeld voor het eerst gemeld. Voor de eerste bonte vliegenvanger was dat op 7 april. De eerste Gekraagde Roodstaart van de regio werd al op 30 maart gezien in de Maashorst.

3.7 Percentage vervollegsels

Omdat we zelf geen ringonderzoek doen en dus niet weten wie de ouders precies zijn, moeten de tweede legsels eigenlijk vervollegsels genoemd worden. Daarbij zitten ook nesten van paren die in de eerste plaats een nest verlieten of verloren en weer opnieuw begonnen.

Tot vervollegsels worden ook die legsels gerekend waarvan de eerste eileg plaatsvindt een maand nadat de eersten van die soort begonnen zijn. De vroegste

koolmees begon dit jaar op 7 april met de eileg, de pimpelmees op 5 april. Alle legsels na respectievelijk, 8 mei en 6 mei 2015, worden dus vervolglegsels genoemd. Voor de koolmees zijn dit 18 legsels (7,6%) en dat is laag over de laatste 15 jaar. Voor de pimpelmees zijn dit zes legsels (4,5%) en dat is laaggemiddeld over de laatste tien jaar.

3.8 Hoe deden de soorten het in 2016

Als we alle parameters per soort analyseren en vergelijken met hun langjarige gemiddelden, dan zien we de volgende beelden

Soort	Bezettingsgraad	Broedsucces	Legselgrootte	Vervolglegselpercentage	Totaal beeld 2016
K	↓↓	↓	↓↓	↓↓	↓↓
P	↔	↓↓	↓↓	↓	↓↓
BVL	↑↑	↑	↑	nvt	↑
BKL	↓	↔	↔	nvt	↔
GR	↑	↔	↔	nvt	↔
ZM	↓	↓↓	↑↑	nvt	↓
GBS	↑	↓	↓↓	nvt	↓
S	↑↑	↑	↓	nvt	↔

↑↑: Hoog
↓↓: Laag

↑: Hooggemiddeld
↓: Laaggemiddeld

↔: Gemiddeld

4 Weeroverzicht broedseizoen 2016

Van www.knmi.nl

4.1 Lente 2016 (maart, april, mei): normale temperatuur en hoeveelheid neerslag, zonnig

Lente kwam laat op gang maar eindigde warm

De gemiddelde temperatuur over de drie lentemaanden was in De Bilt met 9,5 °C gelijk aan het langjarige gemiddelde. Na de op één na zachtste winter in ruim drie eeuwen ging de lente juist koud van start. Maart had een gemiddelde temperatuur van 5,4 °C tegen 6,2 °C normaal.

Een groot deel van maart werd met een noordelijke stroming vrij koude lucht aangevoerd. Ook april was vrij koud met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 8,7 °C tegen 9,2 °C normaal. De eerste helft van april lag de temperatuur echter

meestal wel boven normaal. Op 3 april werd in de zuidoostelijke helft van het land, waaronder in De Bilt, voor het eerst dit jaar een warme dag geregistreerd (maximumtemperatuur hoger dan 20,0 °C). In de tweede helft van april overheersten noordelijke stromingen en was het koel, met name rond Koningsdag.

mei was een zeer warme maand met een gemiddelde temperatuur van 14,5 °C tegen 13,1 °C normaal. Daarbij werden zeer warme tijdvakken afgewisseld door uitermate koele dagen. De eerste helft van de maand was zonovergoten met op een aantal dagen regionaal zomerse maxima van 25,0 °C of hoger. Ook aan het einde van mei kwamen enkele zomerse dagen voor.

Met gemiddeld over het land 165 mm regen week de hoeveelheid neerslag niet veel af van het langjarige gemiddelde van 172 mm. Van de afzonderlijke maanden was maart aan de droge kant met 54 mm tegen 68 mm normaal. April was een natte maand met landelijk gemiddeld 62 mm tegen een langjarig gemiddelde van 44 mm. In mei viel er landelijk gemiddeld 54 mm tegen 61 mm normaal.

Opvallend was dat er ver in april nog af en toe sneeuw viel. Eind mei brachten buien lokaal grote sommen regen. Op 30 mei veroorzaakten zware onweersbuien veel overlast in met name de zuidoostelijke helft van het land. Op sommige plaatsen viel 50-70 mm regen.

De lente was zonnig met gemiddelde over het land 575 zonuren tegen 517 uren normaal. In alle drie de afzonderlijke maanden scheen de zon vaker dan normaal.

4.2 Zomer 2016 (juni, juli, augustus): warm, normale hoeveelheid neerslag en aan de zonnige kant

Wisselvallige zomer had zeer warm slot

Op basis van de gemiddelde temperatuur in De Bilt van 17,7 °C eindigt zomer 2016 op een gedeelde tiende plaats in de rij van warmste zomers sinds 1901.

Alle drie de afzonderlijke zomermaanden waren warmer dan normaal. De hoge gemiddelde temperatuur werd vooral veroorzaakt door de nachten die vaak warmer dan normaal verliepen. Overdag was de positieve afwijking ten opzichte van de normale waarde veel minder groot en lange tijd bleef het aantal warme (maximumtemperatuur 20,0 °C of hoger), zomerse (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger) en tropische dagen (maximumtemperatuur 30,0 °C of hoger) achter bij het langjarige gemiddelde. Door het uitzonderlijk warme weer aan het einde van augustus zijn de aantallen nog opgelopen tot 68 warme, 19 zomerse en drie tropische dagen, tegen respectievelijk 60, 21 en vier normaal.

Gemiddeld over het land week de hoeveelheid neerslag met 234 mm maar weinig af van het langjarige gemiddelde van 225 mm. Echter, door het vaak buiige karakter van de neerslag waren de regionale verschillen in de hoeveelheid neerslag zeer groot. Op de natste plaatsen in Oost-Brabant en Limburg viel tot 377 mm regen. Dat is veel, maar geen record.

In juni was er op zeven dagen sprake van grote neerslagsommen met vooral in het zuidoosten van het land veel overlast en schade tot gevolg. Meest in het oog springend was de hagel in de avond van 23 juni die enorme schade veroorzaakte. Lokaal zijn stenen gevallen met een doorsnede van 7-10 centimeter.

Landelijk gemiddeld viel in juni 118 mm tegen 68 mm normaal. In juli en augustus viel met landelijk gemiddeld 52 mm en 65 mm minder regen dan de normale waarde van 78 mm.

Gemiddeld over het land scheen de zon 627 uren tegen een langjarig gemiddelde van 608 uren. Juni was een sombere maand met 163 zonuren tegen 201 normaal. Juli was met 223 uur tegen 211 normaal aan de zonnige kant. Augustus was met 240 zonuren tegen 195 uren normaal de zonnigste zomermaand,

Er waren deze zomer forse regionale verschillen. In de kustgebieden was de zomer zonniger dan normaal. In de oostelijke provincies scheen de zon minder dan gebruikelijk.

5 Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar de leden van de werkgroep (zie hieronder), zonder wie al deze mooie resultaten niet gerapporteerd zouden kunnen worden.

Gebied	Controleurs	Gebied	Controleurs
Achter de Berg (AdB)	Theo en Mia van der Cruijssen Jeanne en Henk Heesakkers	Velp	Els Loeffen
Goorsche Bossen (GB)	Arnold van Laanen Lammy van Diepenbeek	Maashorst Slingerpadd (MS)	Folkert Nijboer Theo van de Velden Martin van Zanten Annetje Elfrink
Odiliapeel West (OW)	Jan Nijhof Johan van Roosmalen Huub Willems	Maashorst Drie Vennen (DV)	Tiny van Boekel Wim Vissers
Odiliapeel Oost (OO)	Harry Cornelissen Hermien en Lambert Verkuijlen	Maashorst Hengstheuvell (HH)	Leo Ballering Willie Bergmans
Doelenweg- Golfterrein (DoGo)	Dorien en Theo Versteegden Wim Abels	Maashorst Schaijk (Sch)	Conny Koenen Leo Ballering

Leo Ballering
Oktober 2016